

Wyrok z dnia 27 czerwca 2006 r.

I PK 102/06

Za inną ważną przyczynę wypowiedzenia stosunku pracy nauczyciela akademickiego w rozumieniu art. 93 ust. 3 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 65, poz. 385 ze zm.) nie można uznać zachowania, które na podstawie art. 126 tej ustawy powoduje pociągnięcie nauczyciela do odpowiedzialności dyscyplinarnej za postępowanie uchybiające jego obowiązkom lub godności zawodu.

Przewodniczący SSN Zbigniew Hajn (sprawozdawca), Sędziowie SN: Beata Gudowska, Roman Kuczyński.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 27 czerwca 2006 r. sprawy z powództwa Mieczysława W. przeciwko Uniwersytetowi w B. o przywrócenie do pracy, na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku z dnia 20 grudnia 2005 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Białymstoku do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w punkcie I oddalił apelację powoda Mieczysława W. od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Białymstoku z 15 grudnia 2003 r. oddalającego powództwo, zaś w punkcie II odstąpił od obciążenia powoda kosztami procesu za drugą instancję.

Powód w pozwie żądał (ostatecznie) przywrócenia do pracy. Pozwany Uniwersytet w B. wniósł o oddalenie powództwa z uwagi na zasadność wypowiedzenia.

Zgodnie z ustaleniami Sądu pierwszej instancji powód był zatrudniony w Uniwersytecie w B. na podstawie mianowania jako starszy wykładowca w Studium

Praktycznej Nauki Języków Obcych. W dniu 18 marca 2003 r. rektor wypowiedział mu stosunek pracy ze skutkiem na 30 września 2003 r. ze względu na naruszenie przez niego zasad współżycia społecznego, polegające na obrażeniu, znieważaniu i pomawianiu władz Uniwersytetu oraz przekroczeniu granic dozwolonej krytyki. Dnia 24 września 2003 r. Komisja Dyscyplinarna przy Radzie Głównej Szkolnictwa Wyższego, jako organ odwoławczy, wymierzyła powodowi karę zwolnienia z pracy połączonego z zakazem przyjęcia go do pracy w zawodzie nauczycielskim w okresie 3 lat od ukarania. Zgodnie ze świadectwem pracy jego stosunek pracy wygaś z mocy prawa.

Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z art. 95 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 65, poz. 385 ze zm.; powołanej dalej jako: „ustawa”) stosunek pracy powoda wygaś. Z tego względu jego roszczenie o przywrócenie do pracy i zapłatę wynagrodzenia za październik i listopad 2003 r. stało się bezprzedmiotowe. Skutek orzeczenia o ukaraniu nastąpił z mocy samego prawa i mógł zostać zniweczony jedynie orzeczeniem Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Sąd wyjaśnił, że art. 93 ust. 3 ustawy dopuszcza możliwość rozwiązania stosunku pracy z mianowanym pracownikiem akademickim z ważnych przyczyn z końcem roku akademickiego na mocy decyzji właściwego organu, po uzyskaniu zgody organu kolegialnego wskazanego w statucie uczelni. W myśl § 55 statutu Uniwersytetu w B. rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem akademickim następuje na wniosek dziekana lub kierownika innej jednostki organizacyjnej. W przypadku powoda była potrzebna zgoda Rady Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych. Potwierdzeniem tej zgody jest protokół z posiedzenia Rady, które odbyło się 5 marca 2003 r. Wypowiedzenie stosunku pracy jest zwykłym sposobem jego rozwiązania i w ocenie Sądu Rejonowego pracodawca w sposób wystarczająco konkretny podał przyczyny rozwiązania z Mieczysławem W. stosunku pracy. Przyczyny te znalazły potwierdzenie w zeznaniach świadków. Z tych względów żądanie powoda przywrócenia do pracy było pozbawione podstaw.

W apelacji powód wniósł o orzeczenie o bezskuteczności, bezpodstawności i niesłuszności wypowiedzenia, a także potwierdzenia przez Sąd, że w razie uchylecia wyroku w sprawie dyscyplinarnej Uniwersytet przywróci go do pracy.

Sąd Okręgowy zważył, że w art. 93 ustawy zostały określone sposoby i przyczyny rozwiązania z mianowanym nauczycielem akademickim stosunku pracy, a w art. 96 przyczyny jego wygaśnięcia. Sąd Rejonowy prawidłowo uznał, że stosunek

pracy Mieczysława W. wygaść przed upływem terminu wypowiedzenia. Nie mógł więc przywrócić go do pracy w pozwanym Uniwersytecie. Sytuacja prawna powoda uległa jednak radykalnej zmianie na skutek uchylecia 27 stycznia 2005 r. przez Sąd Apelacyjny w Warszawie orzeczenia Komisji Dyscyplinarnej przy Radzie Głównej Szkolnictwa Wyższego i przekazania sprawy powoda do ponownego rozpoznania. Orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Warszawie spowodowało konieczność dokonania oceny zasadności złożonego przez Uniwersytet w B. wypowiedzenia stosunku pracy. Jeśli rozwiązał się on 30 września 2003 r., to żadna komisja dyscyplinarna nie może zwolnić go z pracy. Powód w licznych pismach domagał się przekazania sprawy do rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie. Jednakże Sąd ten jest właściwy w sprawie dyscyplinarnej z mocy art. 135 ustawy o szkolnictwie wyższym, a przedmiotem zaskarżenia w niniejszej sprawie jest wyrok Sądu Rejonowego w Białymstoku. Środek odwoławczy od niego może więc rozpoznać tylko Sąd Okręgowy w Białymstoku. Postępowanie dyscyplinarne nie zostało do tej pory zakończone. Przede wszystkim nie spowodowało ono zawiśnięcia sporu i nie jest ujemną przesłanką procesową powodującą nawet czasową niedopuszczalność drogi sądowej. Następnie Sąd Okręgowy podkreślił, że Sąd pierwszej instancji nie wskazał precyzyjnie, kogo i w jaki sposób powód znieważył lub pomówił. Wobec tego Sąd Okręgowy poczynił ustalenia w tym zakresie uznając, że z zebranych w sprawie dowodów wynika w sposób jednoznaczny, że powód obrażając pracowników Uniwersytetu w B. i oskarżając ich o popełnienie różnych przestępstw naruszył zasady współżycia społecznego. Część jego czynów miała miejsce przed wydaniem zaskarżonego wyroku a część później. Brak jakiegokolwiek refleksji nad swoim zachowaniem oraz eskalacja oskarżeń wskazują na utratę przez niego przymiotów wymaganych od nauczyciela akademickiego. Od nauczycieli akademickich wymaga się wysokiej kultury osobistej oraz odpowiedniego zachowania. W sytuacji gdy powód formalnie został oskarżony przez studentkę o zachowanie niegodne nauczyciela akademickiego zrozumiałe jest, że rektor musiał podjąć jakąś decyzję w tej sprawie. W toku postępowania dyscyplinarnego powód „dopuścił się takich zachowań, które dały pracodawcy prawo do wypowiedzenia mu stosunku pracy. Decyzja ta została podjęta po uzyskaniu zgody Rady Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych i na wniosek jej kierownika. Pracodawca zachował zatem wymogi formalne”. Z podanych względów Sąd uznał apelację Mieczysława W. za pozbawioną jakichkolwiek podstaw.

Od powyższego wyroku Mieczysław W. wniósł skargę kasacyjną sporządzoną w dwóch pismach, wniesionych tego samego dnia przez dwóch różnych pełnomocników. W pierwszym z nich, sporządzonym przez adwokata Tadeusza M., powód zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w pkt I oddalającym apelację. Skarżący zarzucił temu wyrokowi naruszenie przepisów postępowania: art. 385, art. 233 § 1, art. 316 § 1, art. 328 § 2 art. 381, art. 382, art. 217 § 1, art. 227, art. 213 § 2, art. 229, art. 177 § 1 pkt 4 w związku z art. 391 § 1, art. 477¹ § 1, art. 379 pkt 4 w związku z art. 49 i art. 48 § 1 pkt 1 k.p.c., a także naruszenie przepisów prawa materialnego przez błędne zastosowanie art. 93 ust. 3 ustawy i bezpodstawne uznanie zasadności wypowiedzenia stosunku pracy powodowi z naruszeniem art. 8 k.p., a ponadto naruszenie art. 95 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 135 ustawy i art. 56-61 k.p., art. 97 ust. 2 ustawy w związku z art. 81 k.p., a także § 55 statutu Uniwersytetu w B. Skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku w zaskarżonej części oraz o uchylenie wyroku Sądu Rejonowego z 15 grudnia 2003 r. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji, a także orzeczenie o kosztach postępowania oraz zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu kasacyjnym nieopłaconych w całości ani w części.

W drugim piśmie składającym się na skargę kasacyjną, sporządzonym przez adwokata Andrzeja A., powód zaskarżył w całości wyrok Sądu Okręgowego zarzucając Sądowi naruszenie prawa materialnego: art. 93 ust. 3 ustawy z dnia 12 września o szkolnictwie wyższym w związku z § 55 statutu Uniwersytetu w B., art. 97 ust. 1 ustawy w związku z art. 45 § 1 i 47 k.p., art. 97 ust. 2 ustawy w związku z art. 56 § 1, 57 § 1 i 60 k.p., a także naruszenie przepisów postępowania, mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy: art. 233 § 1 i 328 § 2 w związku z art. 391 § 1, art. 224 § 1 i 241 w związku z art. 227, 391 § 1 i 382, art. 245 w związku z 233 § 1, 328 § 2 i 382, art. 316 § 1 i 477¹ § 1 i art. 385 k.p.c. W piśmie tym pełnomocnik skarżącego wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego orzeczenia z przekazaniem sprawy Sądowi Okręgowemu w Białymstoku do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym, względnie Sądowi pierwszej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie konieczne jest wyjaśnienie, że przyczyna wypowiedzenia kwestionowanego przez powoda, była inna niż przyczyna wszczęcia przeciwko niemu po-

stępowania dyscyplinarnego, o którym mowa w uzasadnieniach Sądów pierwszej i drugiej instancji. Przedmiot postępowania sądowego w rozpatrywanej obecnie sprawie o przywrócenie do pracy jest zatem inny, niż postępowania dyscyplinarnego. Natomiast głównie w związku z toczącą się sprawą dyscyplinarną doszło, według ustaleń faktycznych poczynionych przez Sądy w niniejszej sprawie, do zachowań powoda, będących przyczyną złożenia przez pozwanego oświadczenia woli o wypowiedzeniu powodowi stosunku pracy. Kwestia ta jest oczywista w okolicznościach sprawy, lecz nie została wyartykułowana w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Skarga kasacyjna została uwzględniona, ponieważ trafny okazał się zarzut naruszenia art. 93 ust. 3 ustawy. Kwestionowane przez skarżącego wypowiedzenie stosunku pracy, zostało dokonane przez rektora Uniwersytetu w B. na podstawie art. 93 ust. 3 ustawy. Przepis ten dopuszczał rozwiązanie stosunku pracy z nauczycielem akademickim mianowanym na czas nieokreślony z innych ważnych przyczyn z końcem roku akademickiego. W takim przypadku rozwiązanie stosunku pracy następowało za 6-miesięcznym wypowiedzeniem na mocy decyzji właściwego organu, po uzyskaniu zgody organu kolegialnego wskazanego w statucie uczelni. W świetle tego przepisu podstawowe znaczenie ma ustalenie, czy pojęcie „ważne przyczyny” obejmuje przyczynę wypowiedzenia stosunku pracy powodowi, określoną w piśmie z 18 marca 2003 r., jako naruszenie wskutek postępowania powoda zasad współżycia społecznego w uczelni, polegające na wyrażaniu bezpodstawnych zarzutów i przekroczeniu granic dozwolonej krytyki wobec rektora i wielu pracowników Uniwersytetu, a sformułowanych z użyciem słów i określeń obrażających, znieważających oraz polegających na pomawianiu. Jak dalej wskazano w cytowanym piśmie tak wyrażone treści naruszają panujące w środowisku akademickim zasady postępowania i obyczaje, przede wszystkim zaś zasady współżycia społecznego obowiązujące na Uniwersytecie (uzasadnienie wyroku Sądu Rejonowego). Jak ustalił Sąd Okręgowy zachowania przypisywane powodowi przejawiały się w szczególności w tym, że 7 stycznia 2003 r. zawiadomił on prorektora B.N. o popełnieniu przestępstwa przez rektora M.G., dnia 3 marca zwrócił się do senatu z żądaniem zmiany składu komisji dyscyplinarnej, Grażynie S. zarzucił kradzież pełnej wersji protokołu jego przesłuchania, prof. H.K. działanie z nienawiści za odmowę uprawiania z nią seksu, a prof. G. kolaborację ze Służbą Bezpieczeństwa. Studentkę, która oskarżyła go o molestowanie seksualne, określił jako nimfomankę, prof. B.C. jako kłamcę. W piśmie z 19

lutego 2003 r. wprost zarzucił G.S., że działa metodami gestapo. Dodatkowo nazwał ją zbrodniarką sądową, osobą upośledzoną moralnie.

Odpowiedź na powyższe pytanie wymaga ustalenia relacji art. 93 ust. 3 ustawy do innych przepisów tego aktu prawnego, określających przyczyny ustania stosunku pracy z mianowanym nauczycielem akademickim. Przyczyny te określał: 1) art. 93 ust. 1 ustawy - wskazujący zdarzenia zgodne z wolą nauczyciela akademickiego (porozumienie stron i wypowiedzenie stosunku pracy przez nauczyciela); 2) art. 93 ust. 2 - wskazujący przyczyny fakultatywnego rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem przez uczelnię (czasowej niezdolności do pracy nauczyciela spowodowanej jego chorobą, jeżeli okres tej nieobecności przekracza jeden rok, nieusprawiedliwionego niezgłoszenia się nauczyciela na badanie przez lekarza prowadzącego badania okresowe lub kontrolne, zniesienia uczelni lub przekształcenia jej struktury w sposób uniemożliwiający dalsze zatrudnienie na dotychczas zajmowanym stanowisku); 3) art. 94 - wskazujący przyczyny obligatoryjnego rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem akademickim (w razie orzeczenia przez lekarza orzecznika trwałej niezdolności nauczyciela do pracy na zajmowanym stanowisku oraz w razie otrzymania przez nauczyciela dwukrotnie, w odstępie nie krótszym niż jeden rok, a nie dłuższym niż dwa lata, negatywnej oceny); 4) art. 95 ust. 1 - wskazujący przyczyny wygaśnięcia stosunku pracy nauczyciela akademickiego, w tym prawomocne ukaranie karą dyscyplinarną zwolnienia z pracy lub wydalenia z zawodu nauczycielskiego (pkt 3).

Powyższa regulacja przyczyn ustania stosunku pracy mianowanego nauczyciela akademickiego prowadzi do wniosku, że „inne ważne przyczyny” z art. 93 ust. 3 ustawy, to przyczyny, które uniemożliwiają dalsze zatrudnienie nauczyciela mianowanego na czas nieokreślony na zajmowanym stanowisku, w sytuacji, gdy inne przepisy ustawy nie określają odrębnych konsekwencji wystąpienia takiej przyczyny (por. P. Kucharski: Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 27 maja 1994 r., I PRN 20/94, OSP 1995 nr 5, poz. 116 i tam powołana literatura). Za „inną ważną przyczynę” nie można zatem uznać zachowania nauczyciela akademickiego, które, na podstawie art. 126 ustawy, powoduje pociągnięcie go do odpowiedzialności dyscyplinarnej za postępowanie uchybiające obowiązkowi nauczyciela akademickiego lub godności zawodu nauczycielskiego. Taka wykładnia rozważanego pojęcia wynika nie tylko z argumentów wykładni systematycznej i językowej, lecz ma również dość oczywiste uzasadnienie w celu opisanego unormowania przyczyn zakończenia sto-

sunku pracy mianowanego nauczyciela akademickiego. W szczególności z art. 126 w związku z art. 95 ust. 1 pkt 3 ustawy wynikało, że zachowania polegające na uchybieniu obowiązkom nauczyciela akademickiego lub godności zawodu nauczycielskiego mogły być uznane za przyczynę ustania stosunku pracy wyłącznie po przeprowadzeniu postępowania dyscyplinarnego uregulowanego w rozdziale 7 (art. 126 - 137 ustawy). Tryb ten nie mógł zostać zastąpiony postępowaniem wskazanym w art. 93 ust. 3, choćby dlatego, że zapewniał pracownikowi dalej idące gwarancje obrony przed utratą pracy z przyczyn przez niego zawinionych lub innymi sankcjami związanymi z takim zachowaniem. Należy też dodać, że już sam sposób uregulowania wypowiedzenia w art. 93 ust. 3, zwłaszcza ustalenie wydłużonego, 6-miesięcznego okresu wypowiedzenia, w czasie którego nauczyciel ma prawo do wykonywania swoich obowiązków, wskazuje, że nie obejmował on przyczyn polegających na poważnych naruszeniach obowiązków i godności zawodu nauczycielskiego. Wniosek ten znajduje także potwierdzenie w rodzaju przyczyn, które były kwalifikowane jako „ważne przyczyny” w rozumieniu rozważanego przepisu w dotychczasowym orzecnictwie Sądu Najwyższego (np. brak dostatecznych kwalifikacji i możliwości prowadzenia zajęć po zmianie ich zakresu, w wyroku z 1 lutego 2000 r., I PKN 496/98, OSNAP 2001 nr 12, poz. 410; niedobór zajęć, w wyrokach z: 2 czerwca 1995 r., I PRN 25/95, OSNP 1996 nr 4, poz. 60 i 29 września 2005 r., I PK 18/05 - niepublikowany; trudna sytuacja finansowa wydziału uczelni, w wyroku z 29 marca 2006 r., II PK 249/05 - niepublikowany).

Opisane powyżej zachowanie przypisane powodowi w uzasadnieniu wypowiedzenia stosunku pracy mieści się w kategorii zachowań polegających na uchybieniu obowiązkom nauczyciela akademickiego lub godności zawodu nauczycielskiego z art. 126 ustawy. Wbrew stanowisku Sądu Okręgowego, nie mogło ono być zatem „inną ważną przyczyną” wypowiedzenia stosunku pracy w rozumieniu art. 93 ust. 1 pkt 3. Stwierdzenie trafności zarzutu naruszenia tego przepisu w skardze kasacyjnej przesądza o jej uwzględnieniu i czyni bezprzedmiotowym rozważanie pozostałych zarzutów sformułowanych w ramach podstaw kasacyjnych.

Wydaniu niniejszego wyroku nie stoi na przeszkodzie częściowo odmienne sformułowanie zakresu zaskarżenia i wniosków kasacyjnych w pismach składających się na rozpoznawaną skargę kasacyjną, ponieważ różnica między nimi dotyczy wyłącznie orzeczenia o kosztach postępowania.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego - na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

=====